

DICTATUL DE LA VIENA

de mihai
(le reseau)

București
Ianuarie, 2005

Cuprins

1. Introducere.....	2
2. Politica guvernului român progerman	2
3. Inițierea tratatelor cu Ungaria. Conferința de la Turnu-Severin	4
4. Dictatul de la Viena.....	6
5. Consecințe.....	9
6. Concluzii.....	10

1. Introducere

Problema raporturilor româno-ungare și reacția Marilor Puteri referitor la această problemă s-a pus într-un alt context politico-economic odată cu începutul celui de-al doilea război mondial.

După anul 1938, ca urmare a creșterii puterii Germaniei în Europa și a legăturilor economice dintre Germania și România, Hitler a considerat că relațiile dintre cele două țări trebuiau să devină tot mai strânse și în domeniul politic.

În prima fază a războiului această recomandare a lui Hitler s-a împletit cu necesitățile economiei de război și cele strategice ale Germaniei de a menține liniștea în Europa de sud-est în orice condiții.

Guvernul de la București a continuat afirmarea poziției sale externe tradiționale, potrivit căreia sprijinul politic bazat pe Franța și Anglia se împletea cu legăturile economice cu Germania și politica de securitate militară față de URSS¹.

Germania era deosebit de interesată să pună stăpânire deplină pe toate bogățiile României, în special pe petrol. În scopul utilizării Ungariei și Bulgariei ca instrument de presiune asupra României, Reich-ul a încurajat politica revizionistă a acestora în perioada noiembrie 1938-mai 1940.

Încheierea la 23 august 1939 a Acordului germano-sovietic a alimentat sentimentele iredentiste ale minorităților din România, derularea evenimentelor internaționale sporind încrederea minorităților ungare și bulgare, a căror orientare era întreținută de oficialitățile de la Budapesta și Sofia.

În împrejurările prăbușirii Franței și ale incapacității Angliei de a-și onora în mod concret garanțiile, regele României Carol al II-lea a sperat că al III-lea Reich va proteja România care își va putea menține astfel integritatea teritorială.

2. Politica guvernului român progerman

După ce grupările politice progermane au preluat puterea în România, noul ministru de externe Ion Gîrțu fiind cunoscut pentru sentimentele sale progermane, a început o nouă etapă în politica externă a țării. În această etapă legarea României de Germania a restrâns într-o măsură considerabilă activitatea în domeniul afacerilor externe, în special în împrejurările modului în care se desfășura războiul în vara anului 1940.

Guvernul român a făcut noi propuneri Germaniei în vederea lărgirii colaborării cu aceasta în toate domeniile, considerând că această colaborare era reclamată de condițiile geopolitice ale României și de noua ordine europeană în curs de elaborare.

Evenimentele care au avut loc la sfârșitul lunii iunie 1940 au creat situații noi în totalitate în ceea ce privește atât politica românească cât și cea internațională.

Ca urmare a notelor ultimative sovietice primite de România în 26 și 27 iunie 1940 privind cedarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, guvernul român a cerut avizul Berlinului, astfel de avize și întrebări fiind adresate și Romei, Ankarei, Atenei și Belgradului. Deoarece răspunsul acestor țări la cererea României nu a fost favorabil aceasta

---

¹ Valeriu Florin Dobrinescu, *România și Ungaria de la Trianon la Paris 1920-1947. Bătălia diplomatică pentru Transilvania*, București, Editura Viitorul Românesc, 1996, pag. 165

a rămas singură și în consecință Basarabia și nordul Bucovinei au intrat în componența URSS.

Întreaga evoluție politică a României a fost legată de cedarea acestor teritorii. În pofida acestei stări de fapt România s-a apropiat de al III-lea Reich pe de o parte pentru că Anglia și Franța încetaseră a mai fi factori ai politicii militare în Europa de sud-est, iar pe de altă parte pentru a evita noi acțiuni ale URSS.

Carol al II-lea a continuat să dezvolte toate acțiunile destinate să pună în practică noua orientare politică progermană. El crease partidul totalitar denumit Partidul națiunii, se împăcase cu o parte importantă a Gărzii de Fier (ulterior Horia Sima intrând în guvern), iar pentru a-și concretiza orientarea politică și mai bine a luat în regiunea petroliferă măsuri noi de siguranță, utile în cazul unor eventuale acte de sabotaj britanic².

La începutul lunii iulie 1940 s-au întreprins noi acțiuni destinate a demonstra politica de apropiere de Axa Berlin-Roma pe plan extern. Astfel, după ce a renunțat la garanțiile anglo-franceze din 13 aprilie 1939, România și-a făcut publică apropierea de Axă, regele Carol al II-lea declarându-i personal ministrului Germaniei la București, W. Fabricius, că dorește reînvierea vechii alianțe politice avută de Carol I cu Germania. Ulterior s-a anunțat oficial și retragerea din Societatea Națiunilor. Pentru a dovedi politica de integrare sinceră în sistemul creat de Axa Berlin-Roma la 4 iulie s-a constituit un nou guvern condus de Ion Gigurtu, M. Manoilescu fiind ministru de externe.

În pofida acestor măsuri luate de România, Hitler i-a recomandat, ca o condiție a apropierii României de Germania, satisfacerea revendicărilor teritoriale ale Ungariei și Bulgariei, în vederea pacificării reale în Balcani.

Izolată de foștii aliați, situația internațională a României s-a agravat ca urmare a ostilității Axei și Uniunii Sovietice, ceea ce a dus la o exacerbare a pretențiilor teritoriale ale Ungariei și Bulgariei.

Ca urmare a notelor ultimative sovietice, cererile revizioniste ale Ungariei asupra Transilvaniei s-au intensificat, Ungaria căutând să profite de izolarea internațională a României.

Uniunea Sovietică nu se opunea revendicărilor Ungariei asupra Transilvaniei, iar raporturile dintre Reich și Ungaria horthystă s-au îmbunătățit simțitor.

Budapesta a decretat mobilizarea generală, iar în perioada imediat următoare s-au intensificat contactele unor personalități ungare (prim-ministrul Teleky, ministrul de externe Csáky) cu oficialități germane în vederea obținerii unui sprijin militar pentru atacarea României.

Datorită poziției guvernului revizionist maghiar Carol al II-lea a inițiat demersuri diplomatice la Berlin, el solicitând protecția Germaniei, trimiterea unei misiuni militare la București și a propus rezolvarea problemelor ungaro-române pe baza schimbului de populație.

La 10 iulie 1940 Hitler s-a întâlnit la Munchen cu Teleky, Csáky și cu ministrul de externe al Italiei, Ciano. Remarca oficialilor maghiari că tratativele directe cu România se vor finaliza cu succes pentru țara lor numai cu participarea Germaniei și a Italiei, reprezintă de fapt solicitarea arbitrajului puterilor Axei³.

² Eliza Campus, *Din politica externă a României 1913-1947*, București, Editura politică, 1980, pag. 534

³ Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, pag. 167

Deși până atunci Germania amânase rezolvarea litigiilor până la sfârșitul războiului mondial, la întâlnirea de la Munchen s-au dat asigurări Ungariei că va obține satisfacții teritoriale chiar în timpul războiului (în acest spirit fiind redactată și scrisoarea adresată lui Hitler de către regentul Ungariei Horthy), dar fără nici o intervenție a Germaniei și Italiei.

În fața atmosferei tensionate și a pericolului unui conflict de care Uniunea Sovietică nu ar fi rămas străină, Reich-ul a hotărât ca România să rezolve revendicările teritoriale cu vecinii săi. În acest sens a sosit la București scrisoarea imperativă din 17 iulie adresată de Hitler lui Carol al II-lea. Conducătorul Germaniei, aflat la apogeul succeselor sale politice și militare, i-a cerut regelui ca România să se încadreze definitiv în tabăra Axei și să consimtă la cedări teritoriale față de Ungaria și Bulgaria.

În scrisoare Führerul sublinia izolarea internațională a României, acuza atitudinea anterioară ostilă a acesteia față de Reich, arăta că situația militară favorabilă a Germaniei îi permitea să renunțe la livrările de petrol ale României și evoca pericolul la care s-ar expune România în situația în care nu i-ar urma sfaturile.

Carol al II-lea s-a hotărât să trimită în Germania o delegație condusă de primul ministru care avea și sarcina de a-i înmâna lui Hitler răspunsul regelui în care acesta arăta că schimbul de populație ar fi cea mai bună soluție a eventualelor negocieri la care nu solicita arbitrajul puterilor Axei.

În urma discuțiilor purtate la Fuscl și Obersalzburg în 26 iulie 1940, dar și la Roma, guvernul român s-a arătat satisfăcut, considerând că tratativele se vor purta pe baza schimbului de populație.

Adevărata poziție a celui de-al III-lea Reich, care nu intenționa să protejeze statutul teritorial al României, a reieșit odată cu primirea la 31 iulie 1940 a ultimatumului prin care României i se impunea cedarea Cadrilaterului către Bulgaria⁴.

Semnarea înțelegerii dintre România și Bulgaria privind cedarea Cadrilaterului trebuie considerată ca o anticipație a dictatului de la Viena, atât comunicarea-decizie a lui Hitler cât și acceptarea acesteia de către guvernul român având loc anterior arbitrajului de la Viena⁵.

Diplomatul britanic de la Budapesta, O'Malley, lega planurile Reich-ului referitor la România, de politica sud-est europeană a URSS și de faptul că Anglia nu putea redresa balanța puterii în partea sud-estică a Europei⁶.

România a încercat în preajma tratatelor cu Ungaria normalizarea raporturilor cu Uniunea Sovietică, acreditarea lui Grigore Gafencu în calitate de ministru al României la Moscova înscriindu-se în această direcție.

3. Inițierea tratatelor cu Ungaria. Conferința de la Turnu-Severin

În urma presiunilor Germaniei, care acuza România de tergiversare în demararea acțiunii cu Ungaria, guvernul român a intensificat acțiunea pentru începerea tratatelor cu Ungaria pentru a dovedi Germaniei că era hotărât să se încadreze în planurile Axei. O altă acțiune în acest sens a fost semnarea la 8 august a unui nou acord economic cu Germania.

⁴ Aurică Simion, *Dictatul de la Viena*, București, Editura Albatros, 1996, pag. 307

⁵ Cornel Grad, *Al doilea arbitraj de la Viena*, Iași, Editura Institutul european, 1998, pag. 36

⁶ Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, pag. 169

Guvernul român a acceptat la sugestia lui Hitler negocierile directe cu Budapesta. Acestea au început la Turnu-Severin, în data de 16 august 1940, dar pozițiile celor două țări se delimitaseră înaintea Conferinței româno-maghiare. Astfel Ungaria în aide-mémoire-ul din 7 august propusese întăietatea rectificării frontierei, urmată de schimbul de populație, cerând ca România să cedeze benevol 2/3 din teritoriul Transilvaniei (circa 68.000 km²), cu 2/3 din locuitori (3,9 milioane locuitori) dintre care 2,2 milioane erau români. România în aide-mémoire-ul din 10 august 1940 pornea de la principiul efectuării întâi a schimbului de populație, urmat de rectificarea teritorială compensatoare.

Delegația română era condusă de ministrul plenipotențiar Valer Pop (adept convins al principiului schimbului de populație), iar cea maghiară de András Hóry, singurii delegați desemnați cu puteri depline.

În timpul convorbirilor fiecare delegație și-a pledat propriul punct de vedere, eșecul Conferinței fiind previzibil. Discuțiile nu au putut progresa, delegația română respingând cererile teritoriale formulate de partea maghiară. Deoarece s-a ajuns la un impas, delegația maghiară solicitând guvernului român să facă o contrapropunere cu caracter teritorial, iar delegația română propunând ca bază de discuție principiul schimbului de populație, șefii celor două delegații s-au prezentat guvernelor lor pentru noi instrucțiuni.

La 23 august s-a întrunit la București Consiliul de Coroană care a menținut în esență aceleași instrucțiuni pe care le dăduse la începutul tratativelor. În urma deciziilor Consiliului, la reluarea în 24 august a lucrărilor Conferinței, Valer Pop nu a putut accepta teza maghiară, ultimul memoriu ungar bazându-se tot pe principiul cedării de teritoriu. Argumentul secuilor adus de către delegația maghiară a reprezentat pasul decisiv pentru ruperea tratativelor. Poziția Ungariei, fiind ireconciliabilă cu cea a României, s-a redactat de comun acord un comunicat în care s-a specificat că lucrările Conferinței s-au încheiat la cererea Ungariei, menționându-se însă posibilitatea reluării negocierilor.

Eșecul Conferinței a fost obiectivul intermediar al Ungariei pentru rezolvarea în favoarea sa a diferendului româno-maghiar. Formal, Ungaria trebuia să demonstreze incapacitatea României de a participa la negocieri directe, impunându-se astfel intervenția Axei ca mediator⁷.

După întreruperea tratativelor de la Turnu-Severin presiunile ultimative ale Germaniei asupra României s-au intensificat.

Guvernul ungar a luat măsuri pentru pregătirea unui atac militar împotriva României, iar paralel cu pregătirile militare a întreprins demersuri diplomatice la Belgrad, Moscova și în special la Berlin. Uniunea Sovietică, care sprijinea revendicările ungare, a deplasat trupe numeroase pe linia de demarcație de pe Prut. Obiectivul URSS era același din timpul ultimatumului sovietic din 27 iunie și anume acela de a provoca distrugerea României și ocuparea Deltei Dunării și a Moldovei până la Carpați⁸.

Guvernul român i-a cerut lui Valer Pop reluarea convorbirilor cu delegația ungară, o nouă întâlnire româno-ungară stabilindu-se pentru 28 august la Budapesta, pe insula Margareta. Aceste discuții au fost sistate de către guvernul român ca urmare a opoziției opiniei publice, a memoriilor a peste 200 de personalități politice și a demonstrațiilor împotriva pretențiilor teritoriale ale Ungariei⁹. Această stare de spirit din România, în special din Transilvania, dădea de gândit celui de-al III-lea Reich.

⁷ Cornel Grad, *op. cit.*, pag. 42

⁸ Mihail Manoilescu, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, București, Editura Enciclopedică, 1991, pag. 257

⁹ Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, pag. 171

Datorită diferendului româno-ungar care periclita pacea în întreaga regiune balcanică, punând în pericol planurile Germaniei în sud-estul Europei, s-au creat condițiile care să justifice intervenția Germaniei ca mediator. Hitler s-a hotărât să preia în mod direct reglementarea diferendului și să-i dea o soluție care să nu ducă la un conflict armat și să creeze posibilitatea ca ambele țări să servească interesele Germaniei¹⁰.

În seara zilei de 26 august miniștrii Germaniei și Italiei la București și Budapesta au fost convocați urgent pentru consultări la Salzburg, respectiv Roma, pentru data de 27 august 1940. Înaintea plecării lor, miniștrilor Fabricius și Ghigi le-au fost înmânate de către M. Manoilescu aide-mémoires aproape identice pentru a fi înmânate guvernelor lor, în care reamintea hotărârile luate la Obersalzburg.

Miniștrii României la Berlin (Alexandru Romalo) și Roma (Raoul Bossy) au primit din partea lui M. Manoilescu instrucțiuni prin care li se cerea să transmită guvernelor pe lângă care erau acreditați că România nu va accepta o hotărâre ce ar fi luată fără consultarea reprezentanților săi. În faza cea mai critică și hotărâtoare a litigiului cu Ungaria este caracteristic pentru situația de izolare a României faptul că aceștia nu au putut lua contact nici cu Ribbentrop, nici cu Ciano.

4. Dictatul de la Viena

Întrevederea de la Salzburg a avut drept scop găsirea unei soluții în litigiul româno-ungar, care urma să-i fie supusă spre aprobare lui Hitler. După ce Ribbentrop a ascultat opiniile lui Fabricius și Ermannsdorff (ministrul german la Budapesta), Ribbentrop a înclinat spre propunerea lui Fabricius, adăugând însă și Clujul la regiunile de graniță deja propuse a fi cedate de România (21.000 km²). În urma intervenției atașatului economic german la București, dr. Karl Clodius, s-a elaborat și o a doua soluție ce prevedea și înglobarea regiunii secuiești în teritoriul propus a fi cedat. Ambele variante au fost supuse spre aprobare lui Hitler care le-a combinat, soluția definitivă aleasă fiind cea mai dezavantajoasă pentru România.

La baza hotărârii lui Hitler au stat considerente de ordin strategic, militar, economic și politic. În primul rând s-a avut în vedere ca Axa, prin intermediul aliatului său Horthy să pună stăpânire pe linia Carpaților răsăriteni, asigurându-și astfel o poziție strategică extrem de puternică în vederea declanșării atacului împotriva URSS, prevăzut pentru primăvara anului 1941¹¹.

La 28 august Ciano s-a întâlnit cu Hitler la Berchtesgaden, unde au discutat asupra evoluției situației internaționale. Principalul subiect al convorbirii a fost rezolvarea problemei teritoriale dintre România și Ungaria, Ciano având din partea lui Mussolini deplină libertate de acțiune pentru reglementarea acestui conflict. Lui Ciano i s-a rezervat un rol pur decorativ, atât întinderea suprafeței pe care România trebuia obligată să o cedeze Ungariei, cât și noul traseu al frontierei româno-maghiară (noua linie de frontieră fusese deja trasată pe hărți), fiind stabilite de Hitler și Înalțul Comandament al Wehrmacht-ului încă din 27 august.

În analiza situației generale s-au luat în calcul factorul material, atât de important în continuarea războiului, problema extinderii războiului și faptul că Ungaria singură nu putea învinge România.

---

¹⁰ Aurică Simion, *op. cit.*, pag. 314

¹¹ *Ibidem*, pag. 317

Aprovizionarea cu petrol era la fel de importantă pentru Germania și Italia, iar pierderea petrolului românesc ar fi atras probleme extrem de grave pentru continuarea războiului. Conflictul dintre Ungaria și România ar fi degenerat într-o conflagrație generală în Balcani, dar puterile Axei aveau interesul de a evita în acel moment declanșarea unor astfel de ostilități, o înaintare sovietică în Balcani fiind în contradicție totală cu intențiile lui Hitler. Apelul Ungariei la ajutorul altor puteri ar fi făcut posibilă înaintarea Uniunii Sovietice dincolo de crestele Carpaților, de aceea un conflict în Balcani nu putea fi decât defavorabil Germaniei și Italiei.

Hitler a înclinat spre sprijinirea revendicărilor Ungariei, recompensând astfel Budapesta pentru atașamentul ei la politica Axei, comparativ cu România care fusese fidelă politicii anterioare de securitate colectivă și a pactelor regionale. El a subliniat că soluția pentru reglementarea conflictului trebuie să fie un compromis, iar metoda pe care a indicat-o pentru obligarea celor două state să accepte compromisul a fost șantajul¹².

Motivul nou și puternic care explică schimbarea radicală a liniei inițiale a puterilor Axei în problema româno-ungară, ducând la o schimbare bruscă înainte de arbitraj, atât în ceea ce privește metoda, dar și fondul soluției, l-a reprezentat schimbarea de situație a războiului. Aceasta l-a adus pe Hitler la convingerea că nu va putea învinge repede Anglia printr-un atac direct și că va trebui să ajungă la război cu URSS și la cucerirea acesteia, astfel încât sprijinit de imensele resurse ale Rusiei să devină de neînving în fața Angliei¹³.

La întrevvedere din 28 august Hitler i-a făcut cunoscut lui Ciano că Axa trebuie să acorde garanții României după rezolvarea diferendului ungaro-român. În timpul discuțiilor din 29 august această propunere trebuia adusă la cunoștință numai părții române.

La întâlnirea de la Viena din 29 august miniștrii de externe Ribbentrop și Ciano, încălcând orice norme de drept internațional, s-au constituit cu de la ei putere într-un tribunal arbitral și au cerut pe un ton ultimativ reprezentanților României și Ungariei să accepte arbitrajul guvernelor german și italian¹⁴.

Reprezentanții Ungariei, Csáky și Teleky, au fost primii invitați la discuție, iar în aceeași zi guvernul maghiar a dat un răspuns afirmativ la întrebarea dacă acceptă necondiționat arbitrajul Germaniei și Italiei.

Delegația română a fost formată din M. Manoilescu și Valer Pop. La întâlnirea avută cu Ribbentrop și Ciano lui M. Manoilescu i-au fost aduse în scop de intimidare reproșuri în legătură cu atitudinea și acțiunile neprietenoase față de Axă, manifestate de Grigore Gafencu la Moscova, acesta fiind acuzat că pregătise o acțiune a României alături de Rusia și Anglia. Apoi miniștrii german și italian i-au comunicat lui M. Manoilescu că refuzul României de a accepta fără rezerve arbitrajul Axei ar avea ca urmări invadarea și distrugerea României de Ungaria și Uniunea Sovietică. De asemenea i s-a mai spus că neacceptarea arbitrajului urma să aducă Axei dificultăți, aceasta trebuind astfel să considere România între dușmanii săi.

Hitler a dispus ca măsuri suplimentare de siguranță și presiune asupra României deplasări ale unor unități germane din Vest în Est (sudul Guvernământului General – noua denumire a Poloniei ocupate), capabile să execute o operație rapidă de ocupare a zonei petroliere românești în intervalul 31 august-1 septembrie 1940. Concomitent s-a încurajat tacit atitudinea războinică a Ungariei și s-a exacerbat pericolul unei intervenții comune ungaro-sovietice, sprijinită de Bulgaria¹⁵.

¹² *Ibidem*, pag. 320

¹³ Mihail Manoilescu, *op. cit.*, pag. 254

¹⁴ Aurică Simion, *op. cit.*, pag. 327

¹⁵ Cornel Grad, *op. cit.*, pag. 47-48

Pericolul unei invazii sovietice imediate a constituit argumentul hotărâtor invocat de cei doi miniștri ai puterilor Axei la Viena, pentru a impune arbitrajul României, iar nota sovietică amenințătoare din 30 august, în care se spunea că incidentele de la frontiera româno-sovietică din noaptea de 29/30 august ar putea avea consecințe grave, le-a oferit acestora un mijloc de șantajare a României¹⁶.

Din telegramele trimise de delegația română reieșea că nu se mai acceptau discuții, România trebuind să accepte urgent arbitrajul, numai după aceasta putând cunoaște linia de frontieră ce i se acorda, în schimb fiindu-i promise garanțiile Axei.

În urma acestor presiuni Consiliul de Miniștri, întrunit la 29 august, orele 24, a hotărât convocarea Consiliului de Coroană pentru a lua o hotărâre la această cerere ultimativă. Consiliul de Coroană s-a întrunit la 30 august, orele 3 dimineața, el trebuind să aleagă între salvarea ființei politice a statului român și posibilitatea dispariției lui. S-a decis acceptarea arbitrajului puterilor Axei, 21 de participanți votând pentru, 10 cerând respingerea arbitrajului și apărarea cu forța armată a teritoriului național, iar un participant abținându-se.

După comunicarea acceptului României, restul formalităților s-a petrecut rapid. La 30 august 1940, înainte de deschiderea ședinței de arbitraj, delegației române i-au fost prezentate scrisorile privitoare la garanțiile germano-italiene. La ora 13,30 a avut loc arbitrajul la Palatul Belvedere, în Salonul de Aur. După ce delegației române i-a fost făcută cunoscută frontiera ce i se acorda prin arbitraj s-a semnat decizia arbitrală însă fără a se permite nici un fel de prezentare a poziției celor două părți. În calitate de arbitri au semnat Joachim von Ribbentrop și Galeazzo Ciano, iar în numele părților, Mihail Manoilescu – pentru România și Csáky István – pentru Ungaria. Valer Pop și primul ministru Teleki Pal au avut statutul de observatori.

Sentința pe care Ribbentrop și Ciano au pronunțat-o la Viena nu a constituit o hotărâre de arbitraj, ci un dictat, pronunțat în detrimentul României¹⁷.

Chiar și după semnarea documentelor asupra delegației române s-au făcut noi presiuni pentru a cere la București o dezmințire a termenului ultimativ ce apăruse în comunicatul Consiliului de Coroană, privitor la acceptarea arbitrajului.

În cadrul celui de-al doilea Consiliu de Coroană din noaptea de 30/31 august au fost prezentate în detaliu prevederile dictatului de la Viena, participanții luând act de efectele dezastruoase ale acestuia. S-a prezentat harta cu traseul noii frontiere și s-au citit clauzele tratatului privitor la grupul etnic german din România, precum și scrisorile de garanție din partea Germaniei și Italiei privind integritatea și intangibilitatea teritoriului României.

România, aflată fără sprijinul puterilor Europei, a trebuit să accepte consecințele nedrepte ale dictatului de la Viena.

În urma dictatului România pierdea 43.492 km², incluzând total sau parțial teritoriul a 14 județe, cu o populație de peste 2,6 milioane locuitori. După datele statistice de la 1 ianuarie 1940, în teritoriul cedat, românii reprezentau 50,2%, ungurii 37,1%, germanii 2,7%¹⁸.

5. Consecințe

¹⁶ Aurică Simion, *op. cit.*, pag. 350

¹⁷ *Ibidem*, pag. 361-362

¹⁸ *Ibidem*, pag. 363

După dictatul de la Viena, act impus prin politica de forță a Axei, considerat astfel și de presa internațională și de opinia publică din diferite țări, Marile Puteri au avut reacții diferite.

URSS, surprinsă evident de acordarea garanțiilor României, a informat Berlinul despre nemulțumirea sa, ea considerând că drept urmare a pactului cu Germania și colaborării economice și politice cu aceasta avea dreptul de a fi consultată pentru probleme ce interesau ambele țări. Molotov a considerat că acordarea garanțiilor, fără consultarea Uniunii Sovietice, reprezenta o violare de către Germania a Pactului de neagresiune semnat la 23 august 1939. De altfel, garanțiile acordate României de către Axă au continuat să rămână unul din motivele deteriorării continue a relațiilor germano-sovietice, după cum a demonstrat evoluția evenimentelor din timpul anului 1941.

Anglia, stat în care opinia publică avea un real respect pentru forța dreptului, a considerat că Arbitrajul era rezultatul unui dictat impus României prin constrângere de către Puterile Axei, o poziție asemănătoare cu cea a Angliei fiind adoptată și de către SUA.

În România hotărârea Germaniei și Italiei de a obliga România să evacueze nord-vestul Transilvaniei, în urma dictatului de la Viena, a creat o stare de nemulțumire generală. S-au înregistrat proteste puternice și mari mișcări populare pretutindeni în țară și în special în Transilvania. La 1 septembrie 1940 Iuliu Maniu, liderul PNȚ, s-a adresat printr-un protest telegrafic lui Hitler și Mussolini.

Pentru a putea opri aceste manifestații, Carol al II-lea s-a orientat spre soluția instituirii unui guvern autoritar care să domine situația internă și să aplice clauzele arbitrajului de la Viena. Mandatul constituirii acestui nou guvern s-a fost încredințat generalului Ion Antonescu, care, investit cu puteri depline și profitând de tulburările provocate de legionari, i-a cerut regelui să abdice.

Abdicarea regelui a fost inevitabilă după grava decizie de la 30 august, poziția adoptată de conducerea României față de pretențiile teritoriale ale vecinilor săi revizioniști reprezentând consecința finală a unui șir de erori comise de regimul carlist, principalul autor fiind regele.

După încheierea regimului de dictatură regală în România s-a instaurat regimul militaro-legionar (14 septembrie 1940-ianuarie 1941), iar ulterior regimul fascist care a durat până la 23 august 1944, ambele conduse de Ion Antonescu. Acesta a aplicat arbitrajul și a evacuat partea de nord-vest a Transilvaniei, dar orientarea politicii externe a României în timpul guvernării antonesciene a fost fermă de la început, urmărind refacerea integrității teritoriale a statului. Pentru realizarea unui astfel de obiectiv Antonescu a fost convins că unica soluție o reprezenta colaborarea sa loială cu Germania. În acest sens Antonescu a semnat la 23 noiembrie 1940 documentele de aderare a României la Pactul tripartit, iar la 22 iunie 1941 România a intrat alături de Germania în războiul antisovietic.

6. Concluzii

Dictatul de la Viena apare din primul moment ca o expresie a unei incontestabile presiuni politice, ca rezultat al politicii de forță¹⁹.

Se poate afirma că dictatul de la Viena, ca și ultimatumul sovietic, semnifică transpunerea în practică a Pactului Ribbentrop-Molotov de la 23 august 1939.

---

¹⁹ Valeriu Florin Dobrinescu, *op. cit.*, pag. 175

Prin dictatul de la Viena s-au ignorat argumentele de natură istorică, etnică, geografică și economică care au stat la baza unirii Transilvaniei cu România la 1 decembrie 1918.

Deoarece dictatul de la Viena a ignorat total dreptul internațional, nefiind vorba de un consimțământ prealabil și liber exprimat al părții române, el nu poate fi considerat, în principiu, ca o sentință ce a decurs din acest arbitraj.

Dictatul de la Viena rămâne în istoria diplomatică drept un document caracteristic al negării principiilor dreptului și moralei internaționale, ca o victorie a dreptului forței asupra forței dreptului²⁰.

Problema frontierei româno-ungare a reprezentat după dictatul de la Viena unul dintre principalele mijloace folosite de Germania pentru a șantaja România și Ungaria și a le determina să satisfacă cererile politice și economice ale Germaniei.

Evenimentele de la 30 august 1940 au marcat și un important moment în istoria relațiilor internaționale deoarece după această dată s-au produs din ce în ce mai vizibil schimbările care au culminat cu organizarea coaliției antihitleriste în anul 1941.

Bibliografie

A. Izvoare

I. Documente publicate

1. Scurtu, Ion (coord.), *Documente privind istoria României între 1918-1944*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pag. 531-533, 536

---

²⁰ *Ibidem*, pag. 175

II. Memorii

1. Manoilescu, Mihail, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, București, Editura Enciclopedică, 1991, pag. 245-275

B. Lucrări

1. Campus, Eliza, *Din politica externă a României 1913-1947*, București, Editura politică, 1980, pag. 529-559
2. Dobrinescu, Valeriu Florin, *România și Ungaria de la Trianon la Paris 1920-1947. Bătălia diplomatică pentru Transilvania*, București, Editura Viitorul Românesc, 1996, pag. 165-175
3. Grad, Cornel, *Al doilea arbitraj de la Viena*, Iași, Editura Institutul european, 1998, pag. 36-57
4. Simion, Aurică, *Dictatul de la Viena*, București, Editura Albatros, 1996, pag. 306-376